

DISCURSURI ROSTITE LA MOARTEA LUI C. A. ROSETTI

ELENA ROTARU,
VASILE NOVAC*

Lucrarea de față se vrea o continuare la o temă anterioară având ca subiect funeraliile lui C. A. Rosetti.

Întrucât moartea sa, la 8 aprilie 1885 a îndurerat întreaga țară, în ciuda recomandărilor făcute de defunct, prin testament, ca înmormântarea să fie cât se poate de simplă, funeraliile au luat proporții naționale.

Întreaga societate românească a ținut să-și arate durerea, deoarece Rosetti fusese cel ce i-a învățat pe români „respectul ce se datorește omului; întotdeauna el a căutat să-i deprindă cu ideile mari de libertate, de progres.

Cu afabilitatea lui, cu energia lui, a ajuns să vadă în țara lui realizându-se toate acele dorinți care la început păreau a fi doar visuri.“¹

Prezentându-se un prea mare număr de cereri, de a se rosti discursuri la înmormântarea defunctului și fiind materialmente imposibil a se satisface toate aceste dorințe, s-a luat hotărârea de a se citi numai trei discursuri, celelalte, fiind comunicate publicului prin presă².

Așa cum am arătat în prima parte a acestui subiect, s-a acordat cinstea de a rosti prima cuvântare, lui Mucenic Dinescu, delegatul sătenilor din Argeș care spunea între altele:

„Durere mare este în țară, văile noastre au răsunat întristat. Țărâtimea plânge amar... Sătenii au cunoscut pe Rosetti, pentru că dânsul i-a cunoscut, i-a iubit și i-a ajutat... Mult ne-a iubit și multe a suferit pentru noi.

De aceea, zdrobiți suntem în suflet astăzi când sprijinitorul nostru pleacă dintre noi... Lacrămile săteanului vor încălzi neîncetat mormântul marelui patriot....

Și facă Cerul ca actele Marelui Cetățean să inspire și pe alții să meargă pe calea grea și spinoasă pe care a deschis-o și a mers Părintele Patriei, ilustrul Rosetti“³.

Nicolae Ionescu, unul dintre cei mai vechi și mai distinși membri ai Parlamentului, care l-a cunoscut pe Rosetti la Paris în anii 1846-1847 se referă la începutul activității poetice și la lupta sa politică, scoțând în relief însemnătatea testamentului său. Din spusele lui relevăm mai întâi:

---

* Muzeul Județean Argeș

¹ „Românulu“, miercuri, 10 aprilie, 1885, p. 323.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

„Omul politic s-a arătat până și în numele ce a dat fiilor săi, născuți după libertatea înviată din anul mântuirii 1848. Fiilor săi le-a pus nume luate din istoria patriei: Mircea, Vintilă, Horia,- reamintesc numele unor persoane istorice din anele patriei“.

Concluzia celor spuse de Nicolae Ionescu, credem că se rezumă la următoarele cuvinte rostite către sfârșitul discursului:

„Numai restul vieții materiale se înmormântează pe veci; partea cea nepieritoare, partea eternă a vieții, partea cea bună din-trânsul rămâne aici, rămâne ca un sacru legat pentru generațiunile viitoare.

Cununa ce el însuși și-a împletit-o prin faptele sale va rămânea în etern strălucitoare și va lumina calea posterității luminoase a patriei, ca un far strălucinos și în veci nestins“⁴.

Din partea comercianților, Tănăsescu scotea în evidență, în afară de durerea și jalea adâncă faptul că nici-o clasă nu datorește o mai mare recunoștință marelui cetățean decât „clasa comercianților și industrialilor“.

„El, al cărui mare suflet a conceput emanciparea și ridicarea României, el, și-a început glorioasa carieră lepădând titlurile și prerogativele clasei boierești din care ieșise și îmbrățișând clasa din care face parte, numele său ilustru, se văzu alături cu ale noastre, pe o firmă comercială.

Spiritul său puternic și creator, călît de focul sacru al patriotismului, voia să pregătească națiunea la luptă pentru emancipare și această pregătire el o începu prin ridicarea burgheziei.

El veni între noi și, începând un apostolat în care nu s-a dezmințit un singur moment până la mormânt ne învăță și care sunt drepturile noastre cetățenești [ale] unei țări libere și care sunt datoriile noastre“⁵.

În încheierea discursului său reprezentantul comercianților susține că:

„C. A. Rosetti fu sufletul și cel mai mare apostol al partidei liberale, fu geniul binefăcător al României Contemporane....

Numai iubirea a fost viața lui, atât de mănoasă în mari rezultate pentru România. Și-a iubit țara, a iubit libertatea, a iubit poporul, cum numai el știa să iubească. Mare cetățean, soț cu așa mari calități, încât se poate zice că ele erau la nălțimea soției sublime ce avusese fericirea de a găsi, părinte de o duiosie nesfârșită, nimic n-a lipsit aureolei marelui om, după care țara plânge astăzi...

Să ne facem toți un cult din amintirea virtuților sale. Să ne iubim între noi, să ne iubim țara în amintirea exemplelor ce el ne-a dat și acesta va fi omagiul cel mai dulce al sufletului său“⁶.

Din partea presei N. Bordeanu arăta între altele:

„Adevăratul creator al ziaristului politic la noi, el a luptat fără preget aproape o jumătate de secol pentru libertatea presei...

Aprig apărător al drepturilor națiunii, pe care o iubea mai presus de orice în lume, el știa că nu ne putem cuceri decât prin libertatea absolută a presei...

⁴ *Ibidem*, duminică, 14 aprilie, 1885, p. 337.

⁵ *Ibidem*, sâmbătă, 13 aprilie, 1885 p. 333.

⁶ *Ibidem*.

În numele Societății Presei, venim dar să depunem aci tributul nostru de recunoștință ilustrului ei Președinte⁷.

Adresându-se generației tinere, D. Giani arăta că deviza lui C. A. Rosetti a fost: „Voiște și vei putea“.

Comentând această deviză, Giani își încheia astfel, cuvântarea:

„Rosetti a voit și presa română, pentru a cărei libertate a luptat până și în urmă, s-a întemeiat.

A voit - și școala s-a dezvoltat și limba s-a purificat și teatrul a luat naștere și comerțul și-a luat zborul și țărănul a răsuflat și femeia română s-a înălțat și a căpătat drepturile sale și democrația s-a întemeiat și libertatea a prins așa rădăcini, încât nimeni nu va cuteza măcar a i le atinge“⁸.

I. G. Bibicescu adresându-se, în numele colaboratorilor, - învățătorului, părintelui și amicului - arăta că se obișnuiseră a-l crede nemuritor. Îl roagă ca din Cer să vegheze „încă asupra țării și asupra-ne și șoptește ale tale mărețe cugetări și aspirațiuni“⁹.

Discursul din partea Academiei rostit de Ion Ghica subliniază, la început, că C. A. Rosetti „a fost nu numai un patriot mare, un cetățean ilustru, care a luptat mai bine de o jumătate de secol pentru țară și libertate, dar a fost un scriitor neobosit și energic a cărui operă va avea totdeauna un loc însemnat în literatura României“. În încheierea discursului, se susținea pe bună dreptate:

„Academia Română nu va uita că îi datorează, în mare parte ființa ei. În mijlocul vijeliei care amenința țara la 1866, Rosetti, atunci Ministrul Instrucțiunii Publice a venit la Palatul Locotenenței Domnești și a adus în Consiliul de Miniștri întâiul germen al înființării Societății Academice, astăzi devenită Academia Română“¹⁰.

Iorgu Radu, delegatul județului Suceava, susținea că „marea idee a libertății, care conține în ea idealul de fericire al omenirii, a avut în iubita noastră țară, una din cele mai puternice pârghii în C. A. Rosetti, căci prin pana și graiul său, s-a adus la cunoștința multora din noi, această mare și frumoasă idee - Libertatea. Vedeți fraților, el „a vrut și a putut“; să avem și noi deviza că: „a voi este a putea“¹¹.

Vicepreședintele Camerei, Dimancea i se adresa pentru ultima oară, astfel: „Națiunea română, odinioară îmbucătățită a devenit astăzi stat român, prin agerimea luptelor tale. Statul român Independente și-a pus Coroana Regală pe cap, prin stăruința voinței tale. Regatul Român se bucură de Constituțiunea cea mai liberală datorită silințelor și nestrămutatelor tale convingțiuni“¹².

Deputatul Romanescu susținea că C. A. Rosetti a fost mare fiindcă a iubit poporul și omenirea, suferind pentru el, pentru că, suferind a luptat cu credință nestrămutată și cu pasiune nemărginită pentru bine și libertate. În încheiere arăta că:

„Tu, vei fi, pentru viitorime, steaua iubită care o va călăuzi în mersul ei, spre a putea întemeia, în sfârșit, acea Românie voită de vasta ta cugetare, unită, propășindă, în

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, vineri, 12 aprilie, 1885, p. 329.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

plină posesiune de sine și dusă la limitele însăși, ale dreptății, ale idealului tău politic și social"¹³.

Era firesc, ca ceremonia funeabră a unui om de valoarea lui C. A. Rosetti să adune un imens buchet de cuvinte frumoase, pentru tot ceea ce însemnase el în viața României.

Poate, pentru noi, cei ce trăim la începutul secolului XXI, frazele rostite la moartea lui Rosetti par un pic exagerate, un pic exaltate chiar. Dar, de fapt, ele sunt pagini autentice ale filozofiei și fiziologiei sociale, din cea de a II-a jumătate a secolului al XIX-lea.

C. A. Rosetti însuși a fost un sentimental, un tip frenetic, exaltat, agitat, cu o percepție acută a realului, dar și cu predispoziție romantică spre reverie, din orice"¹⁴.

Dincolo de latura romantică a discursurilor ținute la funeraliile lui C. A. Rosetti, mulțimea adunată, formată din muncitori tipografi, deputați țărani, prieteni din clasa sa socială, dovedesc prețuirea de care s-a bucurat C. A. Rosetti printre contemporani, apreciat de ei, ca unul din marii oameni politici ai României.

¹³ *Ibidem*, sâmbătă, 10 aprilie, 1885, pag. 321.

¹⁴ Marin Bucur, *C. A. Rosetti*, Ed. Minerva, București, 1970, p. 129.
<http://cimec.ro>